HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

JURNALISTIKADA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT

Xaydarova Maftuna Ibragimovna
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Xalqaro jurnalistika fakulteti o'qituvchisi
Ilmiy rahbar: **Qosimova Nargis Sunnat qizi**
Filologiya fanlari doktori, professor
doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.23415661

Annotatsiya. Mazkur maqolada jurnalistikada generativ sun'iy intellektning qo'llanilishi, uning axborot yaratish jarayoniga ta'siri va zamonaviy media faoliyatidagi ahamiyati o'rganiladi. Generativ sun'iy intellekt texnologiyalarining jurnalistik materiallar tayyorlash, ijodiy yondashuvni kengaytirish va axborot uzatish samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq muammolar va ularning jurnalistika rivojiga ta'siri yoritiladi.
Kalit so'zlar: jurnalistika, generativ sun'iy intellekt, raqamli media, axborot texnologiyalari, kontent yaratish, avtomatlashtirish, media transformatsiyasi, innovatsiya, jurnalistik faoliyat, axborot ishonchliligi.

Аннотация. В данной статье рассматривается использование генеративного искусственного интеллекта в журналистике, его влияние на процесс создания информации и значение в современной медиадеятельности. Анализируются возможности технологий генеративного искусственного интеллекта в подготовке журналистских материалов, расширении творческого подхода и повышении эффективности передачи информации. Также освещаются проблемы, связанные с использованием этих технологий, и их влияние на развитие журналистики.
Ключевые слова: журналистика, генеративный искусственный интеллект, цифровые медиа, информационные технологии, создание контента, автоматизация, трансформация медиа, инновации, журналистская деятельность, достоверность информации.

Abstract. This article examines the use of generative artificial intelligence in journalism, its impact on information creation, and its significance in modern media activities. It analyzes the potential of generative artificial intelligence technologies for producing journalistic materials, enhancing creativity, and improving the effectiveness of information delivery. It also highlights the challenges associated with the use of these technologies and their impact on the development of journalism.
Keywords: journalism, generative artificial intelligence, digital media, information technology, content creation, automation, media transformation, innovation, journalism, information reliability.

Kirish. Jurnalistika zamonaviy axborot makonida texnologik o'zgarishlar eng faol namoyon bo'layotgan sohalardan biri hisoblanadi. Raqamli kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi, axborot oqimining jadallashuvi va auditoriya ehtiyojlarining o'zgarishi jurnalistik materiallarni yaratish hamda tarqatish usullarini yangicha yondashuvlar asosida takomillashtirishni talab etmoqda. Ayniqsa,

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

generativ sun’iy intellekt texnologiyalarining paydo bo‘lishi jurnalistik faoliyatning mazmuni, tezligi va ijodiy imkoniyatlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Mazkur texnologiyalar matn yaratish, axborotni umumlashtirish, tarjima qilish, sarlavha taklif etish va turli auditoriyalar uchun moslashtirilgan materiallar tayyorlash imkoniyatiga ega. Biroq texnologik imkoniyatlarning kengayishi jurnalistning kasbiy mas’uliyati, axborotning haqqoniyligi va ommaviy axborot vositalariga bo‘lgan ishonch masalalarini ham dolzarb qilib qo‘ymoqda. Generativ sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan materiallarda noto‘g‘ri ma’lumotlar, kontekstdan uzilgan xulosalar va mavjud bo‘lmagan faktlar uchrashi mumkinligi sababli inson nazorati jurnalistik faoliyatning muhim sharti bo‘lib qolmoqda. Ushbu tadqiqotning maqsadi jurnalistikada generativ sun’iy intellektning qo‘llanilish xususiyatlarini, uning kasbiy faoliyatga ta’sirini hamda yuzaga keladigan imkoniyat va muammolarni ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot doirasida texnologiyaning jurnalistik jarayonlardagi vazifalari, axborot sifati bilan bog‘liq talablar va undan foydalanishning mas’uliyatli tamoyillari o‘rganiladi. Mavzuning ilmiy ahamiyati generativ sun’iy intellektni jurnalist o‘rnini to‘liq egallovchi vosita sifatida emas, balki insonning tahliliy fikrlashi, ijodkorligi va kasbiy nazorati bilan uyg‘unlashgandagina samarali natija beradigan texnologiya sifatida baholash zarurati bilan belgilanadi.

Materiallar va metodlar. Mazkur tadqiqot jurnalistikada generativ sun’iy intellektdan foydalanish xususiyatlarini aniqlash, uning axborot ishlab chiqarish jarayoniga ta’sirini baholash hamda mavjud imkoniyat va cheklovlarini ilmiy asosda yoritishga yo‘naltirildi. Tadqiqot materiallari sifatida generativ sun’iy intellekt, raqamli jurnalistika, media transformatsiyasi va jurnalistik etika masalalariga bag‘ishlangan ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlarning tavsiyalari hamda zamonaviy media amaliyotiga oid tahliliy manbalardan foydalanish nazarda tutildi. Tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va mantiqiy xulosa chiqarish usullari qo‘llanildi. Tizimli tahlil yordamida generativ sun’iy intellektning jurnalistik faoliyatdagi o‘rni axborot izlash, material tayyorlash, tahrirlash va auditoriyaga yetkazish bosqichlari bilan bog‘liq holda ko‘rib chiqildi. Qiyosiy tahlil orqali an’anaviy jurnalistik yondashuvlar bilan sun’iy intellekt yordamida amalga oshiriladigan jarayonlarning o‘ziga xos jihatlarini aniqlashga e’tibor qaratildi. Shuningdek, axborotning haqqoniyligi, manbalarni tekshirish, mualliflik huquqi va inson nazorati mezonlari alohida tahlil qilindi. Tadqiqotning metodologik asosini jurnalistik faoliyatda texnologik samaradorlikni kasbiy mas’uliyat bilan birgalikda baholash tamoyili tashkil etdi. Ushbu yondashuv generativ sun’iy intellektning imkoniyatlarini bir tomonlama ulug‘lamasdan, uning amaliy foydasi va ehtimoliy xatarlarini o‘zaro bog‘liq holda o‘rganish imkonini beradi.

Natijalar. Generativ sun’iy intellektning jurnalistikadagi imkoniyatlarini tahlil qilish natijasida ushbu texnologiya axborot ishlab chiqarishning bir necha muhim bosqichlarini takomillashtirish salohiyatiga ega ekanligi aniqlandi. Xususan, katta hajmdagi ma’lumotlarni umumlashtirish, matn loyihalarini tayyorlash, tarjima qilish, sarlavhalar ishlab chiqish va turli auditoriyalar uchun materiallarni moslashtirish jurnalistning vaqt sarfini kamaytirishi mumkin. Bunday imkoniyatlar, ayniqsa, tezkor axborot almashinuvi sharoitida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, texnologiyaning samaradorligi undan foydalanish maqsadi, berilgan topshiriqning aniqligi va natijalarni inson tomonidan tekshirish darajasiga bog‘liq. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, generativ sun’iy intellekt jurnalistik faoliyatda yordamchi vosita sifatida qo‘llanilganda ijodiy va tahliliy ishlar uchun qo‘shimcha imkoniyat yaratadi, biroq mustaqil axborot manbai yoki faktlarning ishonchliligini kafolatlovchi mexanizm vazifasini bajara olmaydi. Ayrim hollarda tizim noto‘g‘ri sanalar, mavjud bo‘lmagan manbalar yoki dalillar bilan tasdiqlanmagan xulosalarni shakllantirishi mumkin. Bundan

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

tashqari, bir xil texnologiyalardan keng foydalanish materiallarning uslubiy jihatdan o‘xshashlashishiga olib kelishi ehtimoli mavjud. Demak, jurnalistik natijaning sifati faqat texnologik tezlik bilan emas, balki faktlarni tekshirish, mustaqil tahlil, tahririy nazorat va muallifning kasbiy pozitsiyasi bilan belgilanadi. Olingan tahliliy natijalar generativ sun’iy intellektning jurnalistikadagi haqiqiy qiymati inson mehnatini shunchaki qisqartirishda emas, balki axborotni puxta tayyorlash jarayonini samaraliroq tashkil etishda namoyon bo‘lishini ko‘rsatadi.

Muhokama. Jurnalistikada generativ sun’iy intellektdan foydalanish texnologik yangilanish bilangina cheklanmay, kasbiy mas’uliyat, axborot etikasi va jamiyatning ommaviy axborot vositalariga bo‘lgan ishonchi bilan chambarchas bog‘liqdir. Ushbu texnologiya jurnalistga katta hajmdagi ma’lumotlarni tezkor qayta ishlash, murakkab mavzularni tushunarli shaklda bayon etish va turli auditoriyalar uchun materiallar tayyorlashda yordam beradi. Biroq tezkorlikning ortishi axborotning haqqoniyligi avtomatik ravishda ta’minlanishini anglatmaydi. Aksincha, generativ tizimlar ishonchli ko‘rinadigan, ammo faktik jihatdan noto‘g‘ri ma’lumotlar yaratishi mumkinligi sababli jurnalistning tekshiruv faoliyati yanada muhimlashadi. Mualliflik masalasida ham sun’iy intellekt yordamida yaratilgan materialning manbalari, foydalanilgan ma’lumotlarning qonuniyligi va inson hissasining chegaralari e’tiborga olinishi zarur. Tahririyatlar sun’iy intellektdan foydalanish qoidalarini ishlab chiqib, muhim jurnalistik qarorlar ustidan inson nazoratini saqlashi lozim. Ayniqsa, siyosiy, tibbiy, iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatga ega xabarlarni tayyorlashda mustaqil manbalar orqali tekshirish talab etiladi. O‘zbekiston jurnalistikasi uchun mazkur masala raqamli media savodxonligini rivojlantirish, jurnalistlarning texnologik kompetensiyasini oshirish va milliy axborot makonida ishonchli materiallar ulushini saqlash nuqtayi nazaridan dolzarbdir. Shunday ekan, generativ sun’iy intellektni cheklovsiz qo‘llash ham, undan butunlay voz kechish ham maqbul yechim emas. Eng samarali yondashuv texnologik imkoniyatlarni jurnalistik mustaqillik, dalillarga asoslangan tahlil va insoniy mas’uliyat bilan uyg‘unlashtirishdan iborat.

Xulosa. Generativ sun’iy intellekt zamonaviy jurnalistikaning axborot yaratish, qayta ishlash va tarqatish imkoniyatlarini kengaytirayotgan muhim texnologik vositadir. Tadqiqot doirasidagi tahlillar uning jurnalist mehnatini yengillashtirish, katta hajmdagi ma’lumotlarni umumlashtirish, tarjima jarayonlarini tezlashtirish va auditoriya ehtiyojlariga mos kontent tayyorlashda muhim salohiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, texnologiyadan foydalanish axborotning haqqoniyligi, mualliflik huquqi, kasbiy etika va jamoatchilik ishonchi bilan bog‘liq masalalarni yanada dolzarblashtiradi. Generativ sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan materiallar inson tomonidan tekshirilmasa, noto‘g‘ri ma’lumotlarning tarqalishi va jurnalistik faoliyat sifatining pasayishi xavfi yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli jurnalistning asosiy vazifasi texnologiya yaratgan matnni shunchaki e’lon qilish emas, balki uni mustaqil manbalar asosida tekshirish, tahlil qilish va tahririy talablarga muvofiqlashtirishdan iborat bo‘lishi kerak. O‘zbekiston media makonida generativ sun’iy intellektdan samarali foydalanish uchun jurnalistlarning raqamli savodxonligini oshirish, tahririyatlarda aniq foydalanish qoidalarini joriy etish hamda inson nazoratini ta’minlash maqsadga muvofiq. Shuningdek, sun’iy intellekt ishtirokida tayyorlangan materiallar haqida auditoriyaga zarur hollarda ochiq ma’lumot berish ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Umuman olganda, jurnalistikaning kelajakdagi taraqqiyoti texnologiyaning tezkorligi bilan insonning tanqidiy fikrlashi, ijodkorligi va mas’uliyatini uyg‘unlashtirishga bog‘liq.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Alimov B. S. Sun’iy intellektning jurnalistikadagi roli va istiqbollari // Filologiya masalalari. – Toshkent, 2025. – № 2. – B. 219–235.
2. Jaakkola M. (ed.). Reporting on Artificial Intelligence: A Handbook for Journalism Educators. – Paris: UNESCO, 2023.
3. Newman N. Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2025. – Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2025.
4. O‘zbekiston Respublikasi. Jurnalistlik faoliyatini himoya qilish to‘g‘risida: Qonun. – Toshkent, 1997.
5. Saliyeva M. Q. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiya asoslari. – Toshkent: Publishing High Future, 2024.
6. UNESCO. Guidelines for the Governance of Digital Platforms. – Paris: UNESCO, 2023.
7. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. – Paris: UNESCO, **2023**.